

TBMM
YEŞİLLER VE SOL GELECEK PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 2486
Tarih : 19.10.2023

10/481

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Türkiye’de son yıllarda giderek artan kaçırılma ve zorla kaybetme vakalarının araştırılması, siyasi sorumluların açığa çıkarılması ve faillerin cezalandırılarak kayıp yakınlarının adalet arayışlarını sonuçlandırmak amacıyla Anayasa’nın 98’inci, İçtüzüğü’nün 104 ve 105’inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederim.

Zeynep ODUNCU

Batman Milletvekili

GEREKÇE

Yirminci yüzyılın ikinci yarısı dünyanın farklı bölgelerinde askeri darbelerin, iç savaşların ve devlet şiddetinin yoğun olarak yaşandığı bir dönem olmuştur. Özellikle askeri darbe süreçlerinde devlet şiddeti olarak en çok gündeme gelen ağır insan hakları ihlali, kolluk eliyle kaçırılma ve zorla kaybedilme vakalarıdır.

Uluslararası literatürde enforced disappearance veya enforced or involuntary disappearance terimleriyle zorla kaybetme/kaybedilme olarak ifade edilen suç, Türkiye’de genellikle ‘kayıp’ veya “gözetiminde kayıp” olarak kullanılmaktadır.

Türkiye’de zorla kaybetme suçu çoğunlukla siyasi muhaliflere, Kürtlere, solculara devlet güçleri veya devlet tarafından açık ya da gizli biçimde desteklenen güçler tarafından uygulanmış; gözaltı, tutuklama, kaçırılma sonrasında bu kişilerin akıbetinden haber alınamamış, varlıkları yasadışı bir biçimde ortadan kaldırılmış ve bir hukuk öznesi olarak ispat edilemediği için kişiler yasal korumadan mahrum bırakılmıştır.

İnsan Hakları Derneği’nin raporlarına göre; 1990’lardan günümüze değin gözetim altına alındıktan sonra kaybolan insan sayısı 940’tan fazladır. Tespit edilen 253 toplu mezarda ise 4 binden fazla kişinin gömülü olduğu düşünülmektedir. Ancak özellikle OHAL bölgesinde kayıp yakınlarının tamamının resmi başvuruda bulunmadığı düşünüldüğünde gerçek sayı çok daha fazladır.

Türkiye’de kayıp yakınları 27 Mayıs 1995’ten beri Cumartesi İnsanları olarak her hafta bir gün Galatasaray Meydanı’nda ve Diyarbakır’da Koşuyolu Parkı’ndaki İnsan Hakları Anıtı önünde nöbet tutarak zorla kaybedilen yakınlarının bulunması ve faillerin cezalandırılması çağrısında bulunmaktaydılar. Ancak özellikle 2016’dan sonra siyasi iktidar Diyarbakır’da kayıp yakınlarının oturma eylemleri yapmasına ve Cumartesi İnsanlarının simgeleşen Galatasaray Meydanı’na girmesine hatta çiçek bırakmasına dahi izin vermemekte, girmeye çalışanları da her hafta gözetim altına almaktadır.

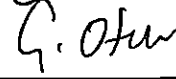
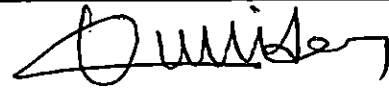
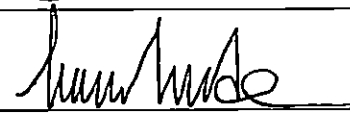
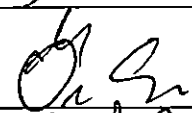
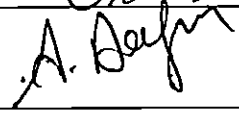
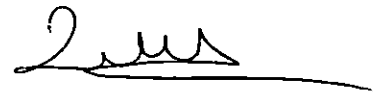
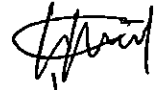
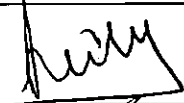
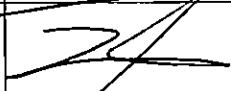
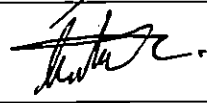
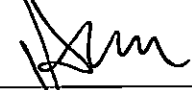
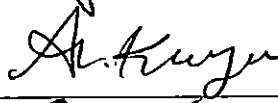
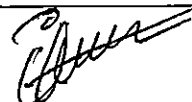
Türkiye’de özellikle darbe girişimi sonrası pek çok kaybetme vakası yaşanmıştır. Bunlardan biri de Mehmet Bal’dır. 24 Ocak 2020 tarihinde Silivri Kapalı Ceza İnfaz Kurumundaki oğlunu ziyaret etmek için Batman’dan İstanbul’a gelerek, aynı gün akrabalarıyla görüştükten

kendisinden daha sonra bir daha haber alınamamıştır. Yaklaşık 4 yıldır kayıp olan Mehmet Bal'ın akıbetine ilişkin yetkili makamlarca aileye hiçbir bilgi verilmediği gibi babasının gözaltına alınıp alınmadığını öğrenmeye çalışan Nihat Bal, "neden gözaltına alınsın dağa çıkmıştır" şeklinde bir cevap ile karşılaşmıştır. İnsan Hakları Derneği'nin Mehmet Bal'ın akıbetine ilişkin İçişleri Bakanlığı ve Adalet Bakanlığına yaptığı başvurulardan da henüz bir sonuç alınamamıştır.

Benzeri vakalarda sıklıkla başvurulanan HTS kayıtları yoluyla telefon sinyali takibinin yapılması ve yine İstanbul gibi neredeyse her noktası MOBESELER ile donatılmış bir metropolde kamera kayıtlarının incelenmesiyle kısa sürede ilerleme kaydedilebilecek bir olayda henüz tek bir gelişme dahi olmaması etkili bir soruşturma yürütülmediğine ilişkin iddiaları güçlendirmektedir.

Zorla kaybedilme vakalarında en önemli ihlalin "etkin soruşturma yürütülmemesi" olması ve Türkiye'nin, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi'nde bu ihlalden sıkça mahkûm edilen ülkelerden biri olması da göz önünde bulundurulduğunda ailede ve kamuoyunda oluşan güvensizlik ve hakikate erişememe endişesi daha da artmaktadır.

Zorla kaybetme; yaşama hakkını, işkence yasağını, kişi özgürlüğünü ve güvenliğini ve kayıp yakınlarının gerçeği bilme hakkını ihlal eden ağır bir insanlık suçudur. Dolayısıyla Türkiye'nin de bu olaylarla bir an evvel yüzleşmesi, kayıplara ne olduğunun ortaya çıkarılması, kayıp yakınlarının yaşadığı belirsiz sürece son verilmesi, siyasi sorumluların açığa çıkarılması ve failerin cezalandırılarak kayıp yakınlarının adalet taleplerinin karşılanması amacıyla Meclis Araştırması açılması elzemdir.

1	GEORGE ASLAN	MARDİN	
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	
3	MAHMUT DİNDAR	VAN	
4	NEJLA DEMİR	AĞRI	
5	HALİDE TÜRKOĞLU	DİYARBAKIR	
6	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
7	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	
8	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	
9			
10	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
11	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
12	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
13	SEVİLAY ÇELENK ÖZEN	DİYARBAKIR	
14	YILMAZ HUN	IĞDIR	
15	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
16	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
17	ALİ BOZAN	MERSİN	
18	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
19	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
20	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	